

Radomír Tichý: *Monoxylon II.*

Kniha Radomíra Tichého je v naší literatuře spíše ojedinělým pokusem informovat čtenáře o využití experimentu v archeologii. Pokusy autora a jeho přátel mají již delší tradici a byly vždy vedeny snahou dokázat, že námořní plavba v pravěku, dosud uváděná pouze hypoteticky, byla možná s použitím člunů dlabaných z jednoho kusu vhodného kmene - monoxylů. Je nutné ocenit, s jakým úsilím a vytrvalostí šel autor s pomocí svých kolegů za tímto cílem.

Výsledkem bylo ověření možnosti plavby s monoxylem jak nejprve na českých řekách, tak později na pobřeží Baltského moře, potom při plavbě Egejským mořem a nyní i na trase v západním Středomoří. Všechny tyto pokusy prokázaly jednak oprávněnost hypotézy o funkčnosti plavidel daného typu a současně i naše schopnosti, opakovat dovednosti našich dávných předků. O celém průběhu plavby i jejím zakončení v místě konání výstavy EXPO '98 pojednává kniha formou "lodního" deníku, ve kterém jsou zachyceny osobní pocity a zážitky jednotlivých účastníků expedice.

Vedle toho kniha přibližuje i vývoj Středomoří v počátku nástupu zemědělské civilizace. Tato pasáž představuje teorii o šíření zemědělství i o dalších stránkách života v mladší době kamenné. Takové informace jsou bezesporu cenné i proto, že o této oblasti víme přece jen trochu méně než o ostatních a Tichého přehled představuje poměrně kvalitní studijní materiál. Autorův zájem o využití experimentu v archeologii se projevuje i v zařazení popisu replikace některých pravěkých technologií a použití vybraných artefaktů. Archeologické nálezy se tím přece jen stávají čitelnější zejména pro laickou veřejnost, která v nich často vidí jen neživé pozůstatky po aktivitách našich předků.

Kniha se rovněž pokouší přiblížit problematiku experimentu v archeologii. V posledních letech tato nově aplikovaná metoda oboru získává stále rostoucí oblibu jak mezi odborníky, tak i u vybraných zájmových skupin či jednotlivců. Uvedená aktivita je vedena snahou o lepší pochopení principu některých pravěkých technologií i funkce jednotlivých artefaktů. Pro efektivní výsledek je vždy nutné zvolit konkrétní cíl a program experimentu.

Po přečtení knihy se čtenář seznamuje s některými údaji, týkajícími se vlastní výroby dlabaného člunu, rovněž prezentovanými formou osobního prožitku některých členů kolektivu. Vybrané pasáže knihy pak stejným způsobem zachycují zkušenosti s použitím člunu při plavbě a některé vlastnosti a "chování" plavidla ve specifických podmínkách plavby na moři. Je otázkou, do jaké míry bude možno tyto údaje použít při eventuelním opakování podobné akce jak autorem a jeho kolegy, tak případně jinými skupinami. Stálo by možná za úvahu pro autora této knihy, zda by nebylo vhodné připravit vedle této spíše popularizující publikace také odbornou studii, která by se zabývala výhradně zevrubným popisem a zhodnocením celého experimentu.

Jinak je však třeba knihu ocenit jako výsledek dlouhodobé snahy o představení života našich dávných předků v jeho nejširších souvislostech. Stejně důležité je i to, že ji mohou dobře využít jak čtenáři z řad profesionálních archeologů, tak i celá laická veřejnost. Za to patří autorovi, respektive jeho kolegům náš dík.

Miroslav Popelka

Radomír Tichý: Monoxylon II. Plavba po 8000 letech. Dobrodružství experimentální archeologie. Náchod 1999. 160 p., četné fotografie a mapy, mapa volně přiložena.